

وزارت علوم، تحقیقات و فناوری
مؤسسه آموزش عالی اخلاق و تربیت

دانشکده روانشناسی
رشته مشاوره خانواده
پایان نامه کارشناسی ارشد

نقد خانواده درمانی ویرجینیا ستیر بر اساس منابع اسلامی

استاد راهنما:

حجت الاسلام والمسلمین دکتر محمدرضا احمدی

دانش پژوه:

رشید رضائیان

آبان ماه ۱۴۰۱

الحمد لله الذي
خلقنا من
الحمم

بسمه تعالی

تاریخ: ۱۴۰۳/۰۲/۲۵

شماره: ص ۵/۸۶۶۰۷

صورت جلسه دفاع پایان نامه

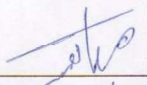
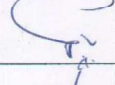
باتمیدات خداوند متعال و با استعانت از حضرت ولی عصر (عجل الله تعالی فرجه)

جلسه دفاع از پایان نامه کارشناسی ارشد رشید رضائیان کد دانشجویی: ۹۷۱۱۵۰۰۰ رشته: مشاوره خانواده

تحت عنوان: نقش خانواده درمانی ویرجینیا سیتز باروکر و اسلامی

با حضور استاد راهنما و هیأت داوران در موسسه آموزش عالی اخلاق و تربیت در تاریخ ۱۴۰۱/۰۸/۰۵ برگزار گردید و پایان نامه ایشان

با کسب نمره به عدد: ۱۸/۰۰ به حروف: هجده تمام با درجه خیلی خوب پذیرفته شد.

نام و نام خانوادگی	مرتبه علمی	امضاء
مدیر گروه: حجت الاسلام والمسلمین جناب آقای دکتر محمدرضا احمدی	دانشیار	
استاد راهنما: حجت الاسلام والمسلمین جناب آقای دکتر محمدرضا احمدی	دانشیار	
استاد مشاور: حجت الاسلام والمسلمین جناب آقای دکتر محمدرضا جهانگیرزاده	استاد	
نماینده تحصیلات تکمیلی: جناب آقای مصطفی رستمی	استاد	

معاون آموزشی موسسه

مهدی ارشدی

۱۱۰۹۵۱۵۷

۱۴۳۳/۳/۲۷

وزارت علوم، تحقیقات و فناوری
مؤسسه آموزش عالی اخلاق و تربیت

دانشکده مشاوره
رشته مشاوره خانواده
پایان نامه کارشناسی اشد

نقد خانواده درمانی ویرجینیا ستیر بر اساس منابع اسلامی

استاد راهنما:

حجت الاسلام والمسلمین دکتر محمدرضا احمدی

دانش پژوه:

رشید رضائیان

آبان ماه ۱۴۰۱

بسمه تعالی

تعهدنامه اصالت پایان نامه

اینجانب رشید رضائیان فرزند حمید متولد ۱۳۶۴/۲/۲۱ به شماره شناسنامه ۵۵۵ صادره از دزفول به شماره دانش پژوهی ۹۷۱۱۵۰۰۰ رشته مشاوره خانواده متعهد می شوم که مطالب مندرج در این پایان نامه حاصل کار پژوهشی اینجانب است و دستاوردهای پژوهشی دیگران که در این زمینه از آنها استفاده شده است مطابق مقررات ارجاع و در فهرست منابع و مآخذ ذکر گردیده است.

این پایان نامه قبلاً برای احراز هیچ مدرک همسطح یا بالاتر ارائه نشده است. در صورت اثبات تخلف (در هر زمان) مدرک تحصیلی صادرشده توسط مؤسسه از اعتبار ساقط خواهد شد.

رشید رضائیان

امضاء

حقوق مادی و معنوی پایان نامه

چاپ و انتشار پایان نامه های تحصیلی دانش پژوهان مؤسسه آموزش عالی اخلاق و تربیت بیانگر بخشی از فعالیت های علمی پژوهشی مؤسسه است.

اینجانب رشید رضائیان دانش پژوه رشته مشاوره خانواده مقطع کارشناسی ارشد، متعهد می گردم موارد ذیل را در خصوص حقوق مادی و معنوی پایان نامه ام با موضوع «نقد خانواده درمانی ویرجینیا ستیر براساس منابع اسلامی» رعایت نمایم و در صورت تخلف از موارد ذیل، کلیه تبعات حقوقی آن بر عهده اینجانب خواهد بود:

1. در صورت اقدام به چاپ پایان نامه، مراتب را قبلاً به صورت کتبی به معاونت پژوهش مؤسسه اطلاع دهم و در صورت تمایل مؤسسه به چاپ پایان نامه به صورت کتاب، اولویت با مؤسسه خواهد بود.

2. در صورت موافقت معاونت پژوهش با چاپ پایان نامه به صورت کتاب توسط دانش پژوه، در صفحه سوم کتاب (پس از برگ شناسنامه) عبارت ذیل چاپ گردد:

کتاب حاضر حاصل پایان نامه کارشناسی ارشد در رشته مشاوره خانواده است که در سال ۱۴۰۱ در مؤسسه آموزش عالی اخلاق و تربیت به راهنمایی آقای حجت الاسلام والمسلمین دکتر محمدرضا احمدی از آن دفاع شده است.

3. به منظور غنی سازی منابع و مآخذ کتابخانه مؤسسه، دو نسخه از آن به کتابخانه و دو نسخه نیز جهت بهره برداری به معاونت پژوهش اهداء خواهد شد.

رشید رضائیان

امضاء

تقدیم

به موجب قدردانی و سپاس این اثر را تقدیم می دارم به:

قطب عالم امکان امام عصر عجل الله تعالی فرجه الشریف و ارواحنا له الفداء؛

به روح پر فتوح حضرت امام خمینی (ره) که ما را در مسیر اسلام ناب محمدی (ص) رهنمون ساختند؛

به مقام معظم رهبری (مدظله العالی) که چراغ اسلامی سازی علوم انسانی را در کشور عزیزمان بیش از پیش روشن نمودند؛

به محضر اساتید معظم که اندک اندوخته علمی خود را مدیون تلاش و زحمات آنانم؛

به والدین بزرگوارم که هدایتگر و مشوق من در راه کسب علم و دین آموزی بودند؛

به همسر و فرزندان مهربانم؛ که باهمدلی و همراهی خویش مرا یاری دادند.

سپاس

سپاس بی کران پروردگار یکتا را که هستی مان بخشید و به طریق علم و دانش رهنمونمان شد و به همنشینی رهروان علم و دانش مفتخرمان نمود و خوشه چینی از علم و معرفت را روزیمان ساخت؛ و سلام و درود بی پایان بر پیامبر رحمت و مهربانی حضرت محمد مصطفی و اهل بیت طاهرینش صلوات الله علیهم اجمعین.

«به مصداق مَنْ لَمْ يَشْكُرِ الْمَخْلُوقَ، لَمْ يَشْكُرِ الْخَالِقَ، بر خود لازم می دانم مراتب تقدیر و تشکر خود را از استاد معظّم، جناب حجت الاسلام و المسلمین دکتر محمد رضا احمدی اعلام دارم. چراکه در نتیجه هدایت، ارشاد و راهنمایی های سازنده ایشان، این رساله به سرانجام رسید.»

چکیده

خانواده کوچک‌ترین واحد اجتماع و مبدأ بروز عواطف انسانی و کانون صمیمانه‌ترین روابط و تعاملات بین فردی است. خانواده همواره در معرض خطر است و مشکلات متعددی آن را تهدید می‌کند. نظریه‌های خانواده‌درمانی در پاسخ به حل این مسائل شکل گرفته‌اند. پژوهش حاضر با عنوان «نقد خانواده‌درمانی ویرجینیا ستیر بر اساس منابع اسلامی» درصدد تبیین و نقد این نظریه خانواده‌درمانی است. پژوهش حاضر بر مبنای مطالعات کتابخانه‌ای و استفاده از بانک‌های اطلاعاتی، مبتنی بر تحلیل کیفی انجام شده و با برقراری ارتباط منطقی میان داده‌ها، به سؤالات پژوهش پاسخ داده شده است. در پژوهش حاضر مفروضه‌های بنیادین، آسیب‌شناسی خانواده، اهداف خانواده‌درمانی و فرایند تغییر در خانواده‌درمانی ستیر تبیین شده و نقدهایی بر اساس منابع اسلامی نسبت به این موارد بیان شده است. مفروضه‌های خیر بودن ماهیت انسان و منطقی بودن انسان، ناهمسو با منابع اسلامی بوده و مفروضه‌های آزاد و مختار بودن انسان، ارتباطی بودن خانواده، وجود قواعد و نقش‌ها در خانواده، سیستم بودن خانواده و جایگاه عزت‌نفس در خانواده، به‌طورکلی در حوزه منابع اسلامی قرار دارند. تقلیل دادن آسیب‌های خانواده به موارد ذکرشده توسط ستیر، نوعی ساده‌انگاری نسبت به عوامل مؤثر در ناکارآمدی خانواده است. علاوه بر این ستیر از سبک ارتباطی متعالی، ارتباط با خویشاوندان و نقش توحیدمداری و معنویت در کارآمدی و سلامت خانواده غفلت کرده است. رشد و شکوفایی فردی یکایک اعضای خانواده، اصلی‌ترین هدف خانواده‌درمانی است که اسلام و ستیر به آن اشاره کرده‌اند. ستیر در اهداف درمانی خویش به تولید نسل، نشاط و شادابی و رفع نیازهای معنوی توجه نداشته است. او در مدل درمانی خویش، تغییر را به‌صورت فرایندی و مرحله‌ای در نظر گرفته است. دیدگاه اسلام در این زمینه همسو با ستیر است. بااین‌وجود غفلت از ظرفیت ارتباط با خداوند و معنویت در سلامت و تعالی خانواده در مراحل مختلف مشاوره، به‌وضوح نمایان است.

کلیدواژه‌ها: خانواده‌درمانی، ویرجینیا ستیر، نقد نظریه ستیر، نقد خانواده‌درمانی، منابع اسلامی

فهرست

فصل اول: کلیات و مفاهیم.....	۱
۱-۱- بیان مسئله.....	۲
۲-۱- اهمیت و ضرورت پژوهش.....	۳
۳-۱- اهداف پژوهش.....	۴
۴-۱- سؤالات پژوهش.....	۵
۱-۴-۱- سؤال اصلی پژوهش:.....	۵
۲-۴-۱- سؤالات فرعی پژوهش.....	۵
۵-۱- روش پژوهش.....	۵
۶-۱- پیشینه پژوهش.....	۶
۷-۱- مفاهیم نظری.....	۷
۱-۷-۱- خانواده.....	۷
۲-۷-۱- خانواده درمانی ستیر.....	۸
۳-۷-۱- منابع اسلامی.....	۹
فصل دوم: مبانی نظری خانواده درمانی ستیر و نقد آن.....	۱۰
۱-۲- خیر بودن ماهیت انسان.....	۱۲
۱-۱-۲- دیدگاه اسلام درباره ماهیت انسان و نقد دیدگاه ستیر.....	۱۴
۲-۲- آزاد و مختار بودن انسان.....	۱۶
۱-۲-۲- دیدگاه اسلام درباره اراده و آزادی انسان و نقد ستیر.....	۱۷
۳-۲- منطقی بودن انسان.....	۱۸
۱-۳-۲- دیدگاه اسلام درباره منطقی بودن انسان و نقد دیدگاه ستیر.....	۱۹
۴-۲- ارتباطی بودن خانواده.....	۲۰
۱-۴-۲- نقش ارتباط در شکل گیری شخصیت.....	۲۴

- ۲-۴-۲- ارتباط فرد با خویشتن از دیدگاه اسلام و نقد دیدگاه ستیر..... ۲۶
- ۲-۴-۳- ارتباط با دیگران از دیدگاه اسلام..... ۲۸
- ۲-۴-۴- ارزیابی و نقد دیدگاه ستیر پیرامون ارتباط با دیگران از منظر منابع اسلامی..... ۳۱
- ۲-۴-۵- ارتباط با خدا از دیدگاه اسلام و نقد دیدگاه ستیر..... ۳۲
- ۲-۴-۶- ارتباط با طبیعت از دیدگاه اسلام و نقد دیدگاه ستیر..... ۳۳
- ۲-۵-۵- سیستم بودن خانواده..... ۳۸
- ۲-۵-۱- دیدگاه ستیر درباره سیستم بودن خانواده..... ۳۹
- ۲-۵-۲- نگاه سیستمی به خانواده در اسلام و ارزیابی دیدگاه ستیر..... ۴۰
- ۲-۶-۶- جایگاه عزت نفس در خانواده..... ۴۲
- ۲-۶-۱- دیدگاه ستیر درباره عزت نفس..... ۴۲
- ۲-۶-۲- عزت نفس از منظر منابع اسلامی..... ۴۵
- ۲-۶-۳- نقد و ارزیابی دیدگاه ستیر پیرامون عزت نفس بر اساس منابع اسلامی..... ۵۴
- ۲-۶-۴- دیدگاه اسلام درباره نقش تربیت و وراثت در شکل گیری عزت نفس..... ۵۶
- ۲-۶-۵- نقد و ارزیابی دیدگاه ستیر پیرامون نقش تربیت و وراثت در شکل گیری عزت نفس..... ۶۰
- ۲-۷-۷- وجود قواعد و نقش ها در خانواده..... ۶۲
- ۲-۷-۱- دیدگاه ستیر درباره قواعد و نقش های خانواده..... ۶۲
- ۲-۷-۲- دیدگاه اسلام درباره قواعد و نقش های خانوادگی..... ۶۶
- ۲-۷-۳- نقد و ارزیابی دیدگاه ستیر پیرامون قواعد و نقش های خانوادگی از منظر منابع اسلامی..... ۸۴
- فصل سوم: آسیب شناسی خانواده از دیدگاه ستیر و نقد آن..... ۸۹
- ۳-۱- ویژگی های خانواده کارآمد (بالنده)..... ۹۰
- ۳-۱-۱- ویژگی های خانواده کارآمد از دیدگاه ستیر..... ۹۰
- ۳-۱-۲- ویژگی های خانواده کارآمد از دیدگاه اسلام..... ۹۱
- ۳-۱-۳- دیدگاه اسلام پیرامون خانواده کارآمد و نقد دیدگاه ستیر..... ۹۴

- ۳-۲- ویژگی‌های خانواده ناکارآمد (مختل ساز)..... ۹۶
- ۳-۲-۱- ویژگی‌های خانواده ناکارآمد از دیدگاه ستیر..... ۹۶
- ۳-۲-۲- بیان دیدگاه اسلام پیرامون آسیب‌شناسی خانواده و نقد دیدگاه ستیر..... ۹۸
- فصل چهارم: اهداف خانواده‌درمانی ستیر و نقد آن..... ۱۰۲
- ۴-۱- اهداف خانواده‌درمانی ستیر..... ۱۰۳
- ۴-۲- اهداف خانواده‌درمانی از دیدگاه اسلام..... ۱۰۵
- ۴-۳- نقد و ارزیابی اهداف خانواده‌درمانی ستیر..... ۱۰۸
- فصل پنجم: فرایند تغییر در خانواده‌درمانی ستیر و نقد آن..... ۱۱۰
- ۵-۱- فرایند و مراحل تغییر در خانواده از دیدگاه ستیر..... ۱۱۱
- ۵-۱-۱- مرحله اول: برقراری تماس..... ۱۱۲
- ۵-۱-۲- مرحله دوم: برهم زدن وضع موجود (تعادل حیاتی)..... ۱۱۳
- ۵-۱-۳- مرحله سوم: یکپارچه‌سازی مهارت‌های جدید..... ۱۱۴
- ۵-۲- نقد فرایند تغییر در خانواده‌درمانی ستیر براساس منابع اسلامی..... ۱۱۵
- ۵-۲-۱- بیان دیدگاه اسلام پیرامون فرایندی و مرحله‌ای بودن تغییر..... ۱۱۵
- ۵-۲-۲- دیدگاه اسلام پیرامون مرحله اول مشاوره در خانواده‌درمانی ستیر..... ۱۱۵
- ۵-۲-۳- نقد و ارزیابی دیدگاه ستیر پیرامون مرحله اول مشاوره..... ۱۱۸
- ۵-۲-۴- دیدگاه اسلام پیرامون دومین مرحله مشاوره در خانواده‌درمانی ستیر و نقد آن..... ۱۱۹
- ۵-۲-۵- دیدگاه اسلام درباره نقش مشاور در مرحله سوم و نقد دیدگاه ستیر..... ۱۲۱
- جمع‌بندی..... ۱۲۳
- ۶-۱- نقدهای بیان‌شده پیرامون مفروضه‌های بنیادین..... ۱۲۴
- ۶-۱-۱- آزاد و مختار بودن انسان..... ۱۲۴
- ۶-۱-۲- خیر بودن ماهیت انسان..... ۱۲۴
- ۶-۱-۳- منطقی بودن انسان..... ۱۲۵

۱۲۶	۶-۱-۴-ارتباطی بودن خانواده.....
۱۲۷	۶-۱-۵-سیستم بودن خانواده.....
۱۲۸	۶-۱-۶-جایگاه عزت نفس در خانواده.....
۱۳۰	۶-۱-۷-وجود قواعد و نقش ها در خانواده.....
۱۳۴	۶-۲-نقدهای بیان شده پیرامون آسیب شناسی خانواده.....
۱۳۶	۶-۳-نقدهای بیان شده پیرامون اهداف خانواده درمانی.....
۱۳۷	۶-۴-نقدهای بیان شده پیرامون فرایند خانواده درمانی.....
۱۳۹	۶-۵-کاربردهای پژوهش.....
۱۴۰	۶-۶-محدودیت های پژوهش.....
۱۴۰	۶-۷-پیشنهادهای پژوهش.....
۱۴۲	فهرست منابع.....